

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De Ivstitia Et Ivre Libri Decem, Reuerendi P. F. Dominici
Soto, Segobiensis, Ord. Præd. Theologi præclariss.**

Soto, Domingo de

Venetiis, 1608

1 Nunquis assecurationis contractus sit licitus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38878

tamen non ita fit. Immo vero in potestate tribuentis est capitale suum repetere, quin & re vera repetit. Et ideo eiusmodi contractus non appellant nisi societatis. Fingunt enim quod si quis fructuosum officium habet mille exempli gratia, illud emit, cuius fructus ascendunt vsque ad centum, mercator qui centum tribuit, inquit cum illo societatem, ponit. decimam partem pretij, ut decimam etiam fructus suscipiat. At vero hoc vñ a lege societatis distat, quod ille non subijit capitalis periculum, eo modo, quo fieri solet in societariis videlicet exponendo se periculo, si in negatione capitale perdat, sed tantum illi periculo si mortem ante sex menses obierit. Igitur, ut de hoc, si quid valet, nostram aperiamus sententiã quantum ad illud semestre tempus attinet, iustus apparet contractus, nam periculum illud quod centum conferens subijit, ut si vita tunc fuerit defunctus, illud amittat, aestimabile est pecunia, atque adeo sicut in ludo atque itidem in alijs fortuitis fieri consuevit, iuste videtur pro illo periculo centum aurorum recipi sex. Attamen quod post lapsum sex mensium ratione morte recipiantur singulis annis duodecim, si andem vñ sapere, tum quod ab initio mora illa præuisa est, atque adeo videtur in fraudem utriusque esse. Tum præcipue, quod ratione mortis non potest supra capitale recipi, nisi damnũ emergens lucrum vero cessans minime, nisi eiusmodi pecunia licite negotiationi fuisset exposita. Quapropter si ita res erat, contractus forsitan est licitus, alias minime. Quin vero uix eiusmodi contractus approbare audeam, nisi sub forma empti census, aut planæ societatis, videlicet, ubi pecunia periculo negotiationis exponeretur.

QVÆSTIO VII.

DE CONTRACTV assicurationis.

ARTICVLVS VNICVS

Verum assicurationis contractus sit licitus.

Postremo denique contractus nominatur assicurationis. Nam quamuis verbum non sit inter linguarum peritos Latini-

rate donatum, est tamen Commentariis vsu receptum, pro eo, quod est in tutorem constituere. At quod huiusmodi contractus non sit licitus, decretum apparet in cap. nauigant. de vsu. Secundo & ratio id videtur probare, nam qui pro pretio periculum in se suscipit, verbi gratia onustæ nauis, nihil emit aut societati committit, immo absque aliquo negotio pecunia lucratur ergo pro nihilo aliquid percipit, quod vsuræ habet specimen. Accedit tertio, quod si contractus hic licitus esset, occasio porrigeretur temerarijs hominibus, ut etiam si nihil prorsus in bonis haberent, possent se assicuratores exhibere, postquam nihil pecuniæ debent, præsentem offerre, quod esset reipublicæ perniciosum. In contrarium est receptus vsus, idemque tam Theologis quam Iurifconsultis probatur.

Facile ad quæstionem affirmatiua conclusionem respondetur. Contractus assicurationis, si lege, & more fiat, licitus est. Probatur hæc conclusio ex obiecto. Pro quacumque re quæ pretio aestimabilis sit, potest quisque mercedem recipere, in tuto autem rem constituere, quæ periculis est exposita, pretio est aestimabile, ergo quisque potest illud pretio redimere, atque adeo qui periculum illud subijit, idem recipere pretium, atque id ex eo potissime, quod utique se periculo summittit, videlicet tam dominus nauis soluendi pretiũ, si salua sit, quam alter soluendi merces si pereant.

Secundo arguitur a necessitate. Contractus eiusmodi est reipublicæ non infirmè necessarius, ergo cum ex obiecto nullo inficiatur vitio, bonus est. Antecedens inde patet, quod est necessariæ negotiationis adminiculum, multi enim mercatores meruerent naues cum tanto periculo mercibus onerare, & tamen cum pro exiguo pretio magnum auri pondus securum constituunt, audent eiusmodi mercaturam obire, quæ quidem reipublicæ necessaria est.

Accedit huc tertio, quod licitum est fidei iubenti pro alio, quem non est adeo tutum soluendo fore, aliquid pro illo periculo suscipere cui se exponit soluendi. Per simile autem contingit in assicuratione. Ad hæc per viã de positionis, quã ratiõnem nonnulli vocant, licet dubijs euentibus pecunia exponere, ut illo periculo possint de positores quidpiam lucrari, ut de honesto ludo

Primũ argum.

Secũdũ.

Tertiũ.

Conclõ ratiõ. Probõ.

Secũda ratiõ.

Tertiã.

Postrema rõ.

ludo diximus. Item, an pluet cras vel non pluet, &c. ergo pari modo licet mille, verbi gratia, duccos periculo exponere, cum spe lucrandi quinquaginta aut sexaginta. Sunt quidem qui stupidū illum censent, qui spe lucrandi centum aut mille, periculum subeat nāvis institoris valentis forsā viginti aut triginta millia. His autem respondemus, de precio quidem nihil nos decernere potest quidem esse iustum, vel iniustum. Ipsi sibi contrahentes viderint. Sed re vera nullus est stupor neque de mentis nota, precio currente eiusmodi pericula suscipere, quippe cum non sint iam evidentia quin possint asecuratore bene sperare. Et quamvis aliquando iactura sit aliquando tamen accrescit licitum, eo potissimum, quod viri cordati aleam, cum tāto periculo non iaciunt. Et vice versa ubi nullum prius immineret periculum, mēte careret, qui asecurationis contractum faceret suarum mercium. Oriuntur tamen hinc dubitatione nonnullae. Primum omnium, non sunt huc admittenda vafrities & impossura, quae in alijs etiam contractibus usu euenire possunt. Si enim qui nihil in bonis habet, periculum se nāvis suscipere ait, ea nimirum spe, quod si salua fuerit, habebit mercedem, sin vero petierit, ab det sese, aut bonis cedet, iniustus est, postquam re vera nulli exponit periculo, atque adeo mercedem contra iustitiam poscet. Et e converso, si dominus nāvis ad alium minus fidum portum rostrum dirigat, quam ad illum qui fuerat in contractu expressis, aliter non tenetur. Haec enim omnia debent in contractu liquere. Sed dubium est, si quis nāvi vult vacua enavigare, quam tamen vult asecurare, ac si esset onusta, vtrum licitus sit etiā contractus. Dabo tibi mille, ut mihi viginti millia rependas, si mea nāvis fuerit submersa. Apparet enim non esse contractum legitimum ex parte nāvigantis, quia non habebit tantam curam seruandae nāuem, quae vacuano valet nisi mille, ac si onusta esset, haberet. Respondetur, quod si nauigatore aliterum decepit, quia forsā non sunt in portu, dicens suam nāvim esse plenam mercibus tanti valoris, cum tamen nullas habeat, profecto contractus nō valet, quia aliter si rem sciret, non illum iniret, timens non fore tanti curae nauigatori seruare nāuem. Quin vero timenda

esset si aus ne scilicet consulto se bmergi esset sine ret, vt lucraretur viginti millia. Si autem asecuratore sciens & prudens id faceret, nullam patietur iniuriam esse enim tunc genus vadiationis seu deponitionis, si salua euaserit nāvis, dabis mihi tantum, sin minus, dabo tibi tantum. Eodem modo possent depositum facere alij ad quos nihil salus aut submersio nāvis attinet. Si salua ad portum applicuerit, dabo tibi tantum, sin minus, dabis mihi mille. Pari modo potest fieri asecuratio in nundinis, iugite mihi tantum, & ego te securum reddo, quod si tantum lucraturus. Dubium autem hoc aliud gignit, nempe vtrum idē contractus in alijs quoque rebus quae in mercibus sit licitus? Sunt enim nonnulli, quos Syluest. verbo. Negotiatorios a. cita. uir, qui negant posse quemquam asecurare alterius vitam. Nam esset periculum, vt alter cuius interest, optaret alterius vitam. At veto hic de iustitia loquimur contractum, atque adeo de earum naturā, atque sint vsurarij vitium autem contra charitatem huiusmodi naturam non mutat. Quae liciti semper obiecto manent. Quia vero aliquando sunt reipublica in vsu. Peccat ex me mutuū filius sarilias, qui si praematura prius parente suo motum obierit, mihi non soluet. Si autem fuerit expectes, in tuto sunt mei numeri. Profecto tunc merito formidabo, mutuū ei quidpiam concedere. Et tamen si mercatorem qui securam mihi faceret eius vitam, mihi tribueret nihil ei vereret beneficium impendere. Eadem ratione licet asecurare, quidquid incertum est euenturum, vt quae erunt prosperi terrae prouentus, quod asecutur praegnāti filius masculus, & similia. Ad primum igitur argumentum iam supra responsum est, illic neque condennari contractum societatis, neque asecurationis, sed mutuationem, quae cum gratis fieri debeat, sit tamen cum pacto alienius obligationis. Vt si quis pecuniam nauiganti mutuet tali pacto ut secum asecurationis contractum faciat, praeterquam quod, ut supra diximus, forsā non erat tunc asecuratio necessaria, vel quamvis esset tamen nauigatore maluisset periculum ipse subire, quam pretio redimere. Ad secundum vero iam responsum est, quod pro periculo, quod ille subijt, illam potest mercedem suscipere. Atque adeo

Vltia q̄
in cōtra
ctu affe
curatio
nis con
tingere
possint.

Dubiū.

Risio.

ideo ad postremū verbum vbi diximus quod qui non habet unde id soluere possit, quod allecurat, neque pretium valet percipere.

QVÆSTIO VIII.

DE CAMBIO IN GENERE.

ARTICVLVS I.

Utrum ars camporia sit licita.

Ambiorū disputatio ad vsu re tractarum attinet. Est n. materia hæc vt cognita maxime necessaria, ita rû per se ipsam abstrusissima, rû et mercatorum nouis quotidianisq. inuentis in ricantissima, ac subinde doctorum opinionibus plurimum offuscata. Quamobrè complurimū sum postulationibus improbe interpellatus, vt pus venenumq. huius pestis aperirem, que id dies magis ac magis in rempublicam grassatur. Curabo ergo pro ea que mihi suppetit ingenti facultate, id tentare: Deus nobis quod veritas habet suggerat. Igitur in ingressu de arte primum camporia sciscitauerit, an sit licita? Arguitur enim a parte negatiua. Ars camporia numularia est, nempe numorū commutatrix & auctrix, hanc aut Arist. 1. Polit. cap. 6. & 7. veluti contra naturam sit condemnat, vt pote quod in numis commutandis nullum in sit naturale commodum, sicuti in commutandis cibis, vestimentis, atq. alijs rebus ad vitam necessarijs. Accedit secundo, qd finis huius artis, vt superior libro dicebamus est, diuiciarum conquisitio, que in infinitum procedit, cum tamen temporalia desideria modum habere debeant, qua idcirco de causa est reipublice pestifera, vt experientia ipsa testatur. Quare & Christus numulariorum mentas euerit. Tertio per hoc clare, vt supra dicebamus, esse contra naturam, quod per haud artem maxime sit, vt sterils pecunia fructuosior sit, quam terra ipsa, & inde camplores odium contrahunt apud homines. At que inde præterea, quod sece homines sunt sedentarij, nempe qui otiosi viuunt, & tñ plus lucri corradiunt, quam alij actiuo si labore manuum suarum insudantes, eo præcipue quod pecuniam suam nulli subijciunt periculo, sicuti in alijs sit negotiatio-

nibus. In contrarium tñ facit, quod quodammodo hæc ars vsui est reipublice ad cambiandas traducendaque monetas.

Primum omnium nomē cambium Latinum est. Nam cambire, idem est quod rem vnā pro alia cōmutare. Sed est cum Arist. loco citato, vt superiori libro partim adnotauimus, nunc emunctius recolendū, tres permutationum formas temporum curriculo ordine successisse. Cœperunt enim homines res ipsas primum cambire, puta vineam pro domo, vinum pro frumento, vellem pro calceo, &c. Quæ quidem cambio sinceritati naturę est a suis primordijs natiua, sed tamen propterea minime sufficiens, quod neque res possunt aut in diuersa loca omnes asportari vt cambiantur, neque in longa seruari tempora. Et ideo successit secundum cambium, nempe numus inuentus est, qui rerum esset pretium, cumq. rebus ipsis cambiretur. Atque modus hic cambiendi proxime ad primū accedit, illiq. omnino deseruit. Quare hoc porro ad vitæ sufficientiam vitam erat. At vero inuento numo humana sagacitas per auaritiā excitata, tertiam cambiorū progeniem peperit, vt videlicet numum pro numo commutaret. Quæ quidem commutatio inde primum ortum traxit, quod autem pretiosoremque monetam necesse erat cum minoribus cambire. Deinde vero, quia in vna regione aurum numerosius argento aestimabatur quam in alia & negotiatores idem aurum plaris illic vendebant, quam in alia emerens, atque inde postea industria humana artificiosius eandem artem locupletauit. Hæc ergo ratione generale cambij, qd est rerum commutatione originem duxerat, rãdem crebrecente vsu ad pecuniarum commutationem, que minus est naturalis, accomodatū est. Quare cambium non est idem, quod ars ipsa numularia seu pecuniaria. Nam ars industriam negotiandi significat, cambium vero ipsam eius commutandi actionem. Sunt autem, qui intelligere aliter non valentes cambij nomen, quam si inter res fiat diuersas, aut proprie cambium non posse intelligi nisi inter monetas aut diuersi metalli aut diuersi signi. Hæc autem conditio ratio cambij nullatenus eget, immo in cambio ratione loci, vt infra, patebit, idem proprie numi pro diuersitate loci cambiantur. His ergo præ-

Quid cambium

Triplex permutationū forma.

Primū arg. a parte negatiua.

Aug. 2.

Aug. 3.